

Od redakcji

Mamy świadomość, że myśl o użyteczności i konieczności liczenia się z potrzebami człowieka (także w wymiarze konfesyjnym) aktualnie nie bywa już podawana w wątpliwość. Wątpliwością pozostaje natomiast fakt zbyt rzadkiej aplikacji tej myśli we współczesnych naukach o wychowaniu. Treść niniejszego numeru „Paedagogia Christiana” wpisuje się znacząco w wypełnienie tej luki.

W obszarze badawczym zaprezentowanym przez autorów numeru jako charakterystyczny jawi się fakt poszukiwania sposobów pedagogicznego oddziaływania, rozumianego jako mądra interwencja wychowawcza, która co prawda nie musi wpływać na kształtowanie się „detali” egzystencjalnych podmiotów wychowawczych, a pozwoli na jej porządkowanie jako integralnej całości w imię wartości i celów o szczególnej randze moralnej. W tym kontekście życiotwórczego znaczenia wręcz nabiera merytoryczna koncepcja wychowania inspirowana chrześcijaństwem.

Obecny czas domaga się od chrześcijanina, a tym bardziej od pedagoga religii, gotowości obrony wiary i uzasadnienia nadziei, którą żyje Kościół. A co za tym idzie, pedagogika religii staje dzisiaj wobec rozlicznych pytań, zwłaszcza wtedy, gdy dotyczą one współczesnej nauki oraz różnych, nowych systemów myślenia. Cechą charakterystyczną współczesnych czasów jest bowiem wielka ilość i zawrotna szybkość wszystkiego, co się dzieje. Przemiany, które zachodzą w świecie nauk technicznych, począwszy od techniki industrialnej, po wspaniałe odkrycia w dziedzinie biotechniki, techniki komputerowej, w końcu „sztucznego rozumu” i całej socjotechniki dowodzą o sile i nieograniczonych możliwościach ludzkiego intelektu. Rozwój nauk ścisłych zdecydowanie wyprzedza możliwości normalnej ludzkiej percepcji. To wszystko może wspaniale służyć człowiekowi i dlatego żyje

on dłużej, wygodniej i wydaje się, że jest lepszy, bardziej socjalny i bardziej wrażliwy na innych. Jednakże te wspaniałe osiągnięcia techniczne mogą także człowiekowi szkodzić, gdy je źle wykorzystuje.

Ten stan rzeczywistości Benedykt XVI określił jako totalny sceptycyzm: nic nie jest prawdziwe, każdy żyje po swojemu, w grę wchodzi skrajny materializm i utylitaryzm, pseudoracjonalizm, ślepy los. Żyjemy w świecie i kulturze, gdzie to, co nowe, super techniczne, nowoczesne się kończy, a wartość ludzkiego umysłu, ducha, dorobku kulturowego nie znaczy zbyt wiele i otwiera się niewiadoma. Nasila się konflikt pomiędzy duchem a materią, pomiędzy światem nienasyconego posiadania a transcendencją, światem pragnień i doznań. Rzetelnie przeprowadzona refleksja nad *status quo* współczesności winna skłaniać do refleksji nad człowiekiem i jego przyszłością.

Zgromadzone w niniejszym numerze teksty motywują do takiej refleksji, ponieważ odnoszą się do faktów, że głęboka przemiana, jaka dokonuje się w świadomości ludzi ostatnich dziesiętków lat, przejawia się w tym, że człowiek nie chce już być włączony w porządek świata i natury, czyli być uprzedmiotowiony, poniekąd ubezwłasnowolniony, ale pragnie nad nim panować. Począwszy od B. Pascala cechuje go nieograniczona wręcz wolność jako warunek stanowiący o podmiotowości i tożsamości jednostki, i tym też różni się od panującej do niedawna metafizyki, która od samych początków greckiej filozofii wskazywała człowiekowi miejsce w kosmosie, w porządku całej rzeczywistości. Dzisiaj jednak próba umiejscowienia człowieka w kosmosie jako jednego, dodatkowego elementu makrokosmosu, wydaje się nie mieć najmniejszego sensu, gdyż to człowiek, dzięki potężnej technice, stara się ten świat układać i projektować, oczywiście do pewnego stopnia. Ze zmianami w świecie techniki i świadomości, mentalności i kultury człowieka związana jest sprawa jego edukacji i wychowania, bo przecież o człowieka chodzi i od niego to wszystko zależy.

Celem programowym przedstawianego tu numeru „Paedagogia Christiana” jest refleksja nad statusem pedagogiki chrześcijańskiej, tożsamością teorii wychowania inspirowanej chrześcijaństwem/pedagogiką religii, a w jej obrębie nad koncepcją człowieka w nowym horyzoncie czasu, w nowym spojrzeniu na jego życie w świetle wiary, i wciąż rekonstruowanych sytuacjach wychowawczych. Chcemy podjąć refleksję nad tymi dziedzinami życia, które wpływają na kształtowanie osoby w optyce humanizmu ze szczególnym podkreśleniem wymiaru chrześcijańskiego. Dlatego też numerowi temu przyświeca intencja zawarta w myśli: status i tożsamość pedagogiki religii chrześcijańskiej w czasach przemian. Chcemy pokazać fundament, który pozostaje niezmienny, trwały, z którym dziś już nikt rozumny nie dyskutuje, a który zamyka się w teorii współczesnego wychowania religijnego,

w pedagogice personalistycznej, w pedagogice w ogóle, która doświadcza uwikłania w inne dyskursy naukowe (teologiczny, filozoficzny, religijny, psychoanalityczny, socjologiczny itd.). Teksty zgromadzone w tym numerze „*Paedagogia Christiana*” dowodzą, że pedagogika dzisiaj musi wzbogacać swoje narzędzia o te, które pochodzą z innych obszarów humanistyki (w tym teologii i katechetyki), gdyż po pierwsze nie może formułować roszczenia dotyczącego uniwersalnego charakteru wytwarzanej przez siebie wiedzy, po drugie – powinna uwzględniać wielość perspektyw poznawczych, i – po trzecie – musi rozpoznawać pedagogiczne walory „niepedagogicznych” dyscyplin humanistyki i nauk społecznych (np. teologii).

W numerze znalazły swoją reprezentację teksty, które nawiązują do tożsamości pedagogiki religii i konstytucji teoretycznej nowego modelu współczesnej edukacji religijnej (T. Hejnicka-Bezwińska, J. Kostkiewicz, J. Bagrowicz, Z. Marek, K. Olbrycht, J. Michalski), ale też takie, które odnoszą się do obszarów marginalizowanych w dyskursie pedagogiki, a jawią się jako niezwykle istotne z punktu widzenia celu wychowania, który chcemy definiować jako wszechstronny, integralny rozwój człowieka (W. Starnawski, A. Slamucha i P. Magier). Ważnym wątkiem poruszonym w tekstach jest wciąż aktualna filozofia podmiotu w ujęciu personalistycznym (F. Adamski, J. Horowski) oraz podmiotu w dramacie własnego doświadczenia, przełomu i kryzysu egzystencjalnego (D. Wajsprych). Warto też bez wątpienia sięgnąć po tekst A. Nalaskowskiego, który przedstawia niezwykle ciekawą koncepcję powrotu do szkół jednopłciowych, rozpatrywaną w obszarze współczesnej teorii szkoły.

Niezależnie jednak od konceptualizacji problemów poruszanych w zgromadzonych artykułach ich podstawą zawsze pozostaje człowiek jako podmiot, który tworzy rzeczywistość, a nie rzeczywistość, która kształtuje człowieka.

*

Z wielką radością – jako redaktor naczelny – pragnę poinformować, że 20 listopada 2013 roku na posiedzeniu Zespołu Pedagogiki Chrześcijańskiej, działającego pod patronatem Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk jednogłośnie przegłosowano poparcie wniosku o objęcie czasopisma „*Paedagogia Christiana*” patronatem KNP PAN. Zaś 9 grudnia 2013 roku w Warszawie, na posiedzeniu KNP PAN w Pałacu Kultury i Nauki, ks. prof. M. Nowak przedstawił wniosek, a KNP PAN objął patronatem czasopismo.

Wyrażamy nadzieję, że patronat KNP PAN przyczyni się do szerszego upowszechnienia badawczych poszukiwań autorów, ogłaszających swe prace na łamach „*Paedagogia Christiana*”, jak również wzmocni pozycję czasopisma w polskiej pedagogice. Jesteśmy pewni, że nasze czasopismo

– poprzez wysoki poziom merytoryczny i metodologiczny – nadal będzie przyczyniało się do kształtowania „człowieka otwartego”, dysponującego szerokimi horyzontami poznawczymi. Dzięki takim horyzontom poradzi on sobie w trudnych intelektualnie i nieoczekiwanych sytuacjach życiowych.

Ks. Jarosław Michalski